

ОЛЕКСАНДР МАКАРОВИЧ ГОЛЯЧЕНКО (до 70-річчя від дня народження і 45-річчя наукової діяльності)

13 лютого 2010 р. виповнилося 70 років одному з провідних соціал-гігієністів, організаторів охорони здоров'я та істориків медицини України, доктору медичних наук, професорові Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського Олександрові Макаровичу Голяченку.

Він народився в с. Малі Горошки Володарсько-Волинського району Житомирської області у селянській родині Макара Івановича і Марії Григорівни Голяченків, які на власних плечах винесли всі труднощі радянського ладу – колективізацію і розкуркулення, голодомор і ув'язнення. Проте вони доклали максимум зусиль, щоб дати синові гідну освіту. У 1957 р. Олександр із золотою медаллю закінчив Володарсько-Волинську середню школу і за наполяганням матері вступив до Вінницького медичного інституту. Вже на четвертому курсі під впливом професора Л. Г. Лекарева, який був одним з провідних соціал-гігієністів не тільки України, але й усього Радянського Союзу, він обрав свій фах – організацію охорони здоров'я з історією медицини.

Ще в студентські роки Олександр Макарович розпочав наукову роботу і подав до провідного московського журналу «Советское здравоохранение» свою першу статтю «Соціально-гігієнічні ідеї в трудах Т. Мора і Т. Кампанеллы», яка була опублікована в 1963 р. Закінчивши інститут з відзнакою, у 1963 р. за запрошенням професора Л. Г. Лекарева він вступає до аспірантури, яку закінчив захистом кандидатської дисертації на тему «Історія розвитку лікарського обслуговування сільського населення України (1864–1964 рр.)» у 1967 р.

Після закінчення аспірантури О. М. Голяченко до 1972 р. працював асистентом на кафедрі соціальної гігієни та організації охорони здоров'я Вінницького медичного інституту. Вже тоді він проявив власну незалежну позицію і характер, не погодившись з виконанням наукової тематики, мало пов'язаної з практикою охорони здоров'я, і перейшов на практичну роботу лікаря-методиста організаційно-методичного відділення Калинівської центральної районної лікарні Вінницької області. На цій посаді він створив справжню науково-інформаційну лабораторію з питань організації та управління охороною здоров'я, вніс науковий дух і соціально-гігієнічний підхід до всієї діяльності лікарні, що дало змогу кардинально удосконалити її роботу і перетворити в школу передового досвіду з медичного обслуговування сільського населення. Ця діяльність О. М. Голяченка одержує визнання. Саме тут він підготував свою докторську дисертацію на тему «Соціально-гігієнічні умови організації оптимально доступної лікарської допомоги сільському населенню», яку захистив у 1979 р.

Разом зі своїм старшим товаришем, однодумцем і соратником головним лікарем Калинівської центральної районної лікарні А. Т. Обуховим він видав монографії «Лікарняна допомога сільському населенню УРСР» (1974), «Центральна районна лікарня» (1977), «Фельдшерсько-акушерський пункт», а потім вийшли «Сільська лікарська амбулаторія» та багато статей, в яких проаналізував і узагальнив багатий досвід медичного обслуговування сільського населення.

У 1977–1983 р. Олександр Макарович працював заступником головного лікаря Вінницької обласної лікарні, організаційно-методичний відділ якої він перетворив у інформаційно-освітній центр і намагався створити на його базі кафедру з питань управління охороною здоров'я для підготовки практичних організаторів галузі. Коли це не вдалося, у 1983 р. перейшов на кафедру соціальної медицини та організації охорони здоров'я Тернопільського медичного університету, яку очолював до 2003 р. і працював досі на посаді професора. Ще в 1983 р. О. М. Голяченко організував при кафедрі курс удосконалення медичних статистиків, який закінчили понад 2 тис. працівників статистичних бюро і оргметодвідділів.

Справжній патріот О. М. Голяченко послідовно впроваджує українську мову і термінологію в медичну науку і освіту. З 1989 р. він брав активну участь у громадсько-політичному

житті. Він став ініціатором створення першого в Україні обласного Товариства української мови, заснування Тернопільської крайової організації Народного Руху України. За півтора року до ГКЧП він вийшов з лав КПРС, був обраний заступником голови обласної організації Товариства «Меморіал». У 1990 р. його кандидатуру висунули в народні депутати України, але він відмовився на користь наукової праці.

Уже в роки незалежності України О. М. Голяченко опублікував монографію «Соціальна медицина та організація охорони здоров'я», в якій на нових засадах висвітлив предмет, завдання і методи цієї галузі медичної науки. У 1996 р. разом з сином Андрієм він випустив монографію «Економіка української охорони здоров'я», де сформулював її засади як науки, а в 1997 р. у співавторстві з тодішнім міністром охорони здоров'я України А. М. Сердюком і начальником управління охорони здоров'я Вінницької області О. О. Приходським публікує перший український підручник «Соціальна медицина, організація та економіка охорони здоров'я».

Одна за одною виходять його монографії і статті, в яких він висвітлив історію української медицини та її сучасний стан, не обмежуючись критикою, а намагаючись визначити шляхи її реформування і удосконалення.

Разом з провідним істориком української медицини Я. В. Ганіткевичем Олександр Макарович опрацював нову програму з історії медицини для вищих навчальних закладів, а у 2004 р. видав перший український підручник з цього предмету, в якому показано роль українських лікарів і вчених у розвитку світової медицини і української культури.

За понад 45 років своєї наукової діяльності професор О. М. Голяченко опублікував близько 200 наукових праць, у т. ч. 21 монографію, які увійшли до золотого фонду української соціальної гігієни та історії медицини, підготував багато учнів, серед них 1 доктора і 12 кандидатів медичних наук, які успішно працюють у галузі охорони здоров'я і медичної науки.

Його плідна діяльність на благо українського народу і Української держави продовжується. Тому в ці урочисті ювілейні дні друзі, колеги та учні, вся медична громадськість України сердечно вітають вельмишановного Олександра Макаровича і щиро зичать йому міцного здоров'я, творчої наснаги, активного довголіття та нових успіхів в улюбленій справі і щастя в особистому житті.

Колектив Державної установи «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»

ДО ВІДОМА КЕРІВНИКІВ ОРГАНІВ І ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 04.05.1993 р. №326 «Про концепцію побудови національної статистики України та Державну програму переходу на міжнародну систему обліку і статистики», рекомендації ВООЗ та наказу МОЗ України від 08.10.1998 р. №297 «Про перехід органів і закладів охорони здоров'я України на Міжнародну статистичну класифікацію хвороб і споріднених проблем охорони здоров'я десятого перегляду», у галузі охорони здоров'я використовується Міжнародна класифікація десятого перегляду (МКХ-10).

МКХ-10 підготовлено і видано Українським інститутом громадського здоров'я (тепер – ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України») (1998 р.) українською мовою, видання містить уточнення, які не порушують міжнародного статистичного зіставлення.

Оскільки ще не всі медичні заклади та підрозділи мають МКХ-10 і досі користуються МКХ-9, що вносить плутанину у статистичну облікову документацію щодо переліку діагнозів та синдромів захворювання, ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України» пропонує придбати видання МКХ-10 (3 томи), вартість якого становить 120 грн.

Довідки та замовлення за телефонами: **(044) 576-41-19, 576-41-09.**

Директор ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»

Г. О. Слабкий